

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Proměny britsko-irských vztahů v letech 1919-1921

Bakalářská práce

Autor práce: Hana Hanigerová

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Soukup, PhD.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.7.2018

Hana Hanigerová

Bibliografický záznam

HANIGEROVÁ, Hana. *Proměny britsko-irských vztahů v letech 1919-1921*. Praha, 2017. 28 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jaromír Soukup, PhD.

Rozsah práce: 54.701

Anotace

Tato práce se věnuje britsko-irským vztahům a tomu, jak je ovlivnila irská válka za nezávislost v letech 1919-1921. První část textu představuje historický kontext konfliktu – krátce popisuje kořeny britsko-irské nevraživosti od středověku do 19. století včetně. Další kapitola se zaměřuje na problémy 20. století, především se věnuje Velikonočnímu povstání a irským volbám roku 1918, což jsou události, které přímo předcházely irské válce za nezávislost. Největší část práce je samozřejmě věnována samotné válce. Představuje aktéry válečného konfliktu a jeho politické pozadí, které reflektuje proměny britsko-irských vztahů v průběhu války. Poslední kapitola téma uzavírá popisem událostí, které v Irsku proběhly bezprostředně po válce. V Závěru jsou shrnuty výsledky studie. Součástí práce jsou také obrazové přílohy, které doplňují text pro snazší orientaci čtenáře.

Annotation

This paper deals relations between Great Ireland and Ireland and how they were affected by the Irish War of Independence in 1919-1921. The first part of the text represents the historical context of the conflict - briefly describes the genres of Anglo-Irish hostility from the Middle Ages to the 19th century inclusive. The next chapter focuses on the problems of the 20th century, especially the Easter Rising and the 1918 Irish elections, which are the events that led to the Irish War of Independence. The biggest part of my thesis is, of course, devoted to the war itself. It represents actors of military conflict and its political background that reflect the change of Anglo-Irish relations during the war. The last chapter of the topic contains a description of the events that took place in Ireland immediately after the war. The conclusion summarizes results of the study. Part of the thesis are also the picture attachments that complements the text for easier reader orientation.

Klíčová slova

Irsko, Velká Británie, Irská republikánská armáda, britsko-irské vztahy, Velikonoční povstání, válka za nezávislost, irská občanská válka, Anglo-irská dohoda, 1919-1921, 1916-1923

Keywords

Ireland, Great Britain, Irish Republican Army, Anglo-Irish relations, Eastern Rising, Irish War of Independence, Irish Civil War, Anglo-irish treatment, 1919-1921, 1916-1923

Title

Changes in the British-Irish Relations in the Years 1919-1921

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jaromíru Soukupovi, PhD. za vedení mé práce, rodině a přátelům za podporu.

Obsah

Úvod	2
1. Metodologie	3
1.1 Cíl práce	3
1.2 Struktura práce	3
1.3 Literatura a zdroje	5
2. Teoretický rámec	5
3. Britsko-irské vztahy v historickém kontextu	6
4. Začátek revolučního období	10
5. Válka za nezávislost 1919-1921	11
5.1 Aktéři válečného konfliktu	11
5.2 Průběh války	14
5.3 Politické pozadí války	16
5.4 Role veřejnosti ve válce za nezávislost	19
6. Autonomní Irsko – politický vývoj bezprostředně po válce za nezávislost	20
Závěr	22
Summary	23

Úvod

Britsko-irské vztahy se vyvíjely po staletí. Britové se snažili si podrobit Irsko již ve dvanáctém století a jejich snahy pokračovaly až do století dvacátého. Byla období krvavých sporů, poté volnějších vztahů, období silného britského vlivu, poté rozsáhlé irské autonomie. Napětí v Irsku však existovalo a rostlo neustále, a to díky sporům národnostním a zároveň náboženským. Vyvrcholením napjatých vztahů byla irská válka za nezávislost, odehrávající se v letech 1919-1921. Ve válce proti sobě stály ozbrojené jednotky britské a irské „policie“ a jejich zásahy byly velice kruté. Jedná se o krvavou kapitolu v historii britsko-irských vztahů.

Toto téma jsem si vybrala, protože se o Irsko dlouho zajímám a odhalení vývoje jeho vztahů s Velkou Británií je důležité pro pochopení vývoje politického systému země. Tomu bych se ráda věnovala na navazujícím magisterském oboru Politologie. Zkušenosti a vědomosti jsem se snažila získávat i na studijním výjezdu Erasmus+, při kterém jsem 4 měsíce pobývala v Dublinu. Protože jsem zde studovala v roce 2016, viděla jsem oslavy stoletého výročí Velikonočního povstání. To mě znovu inspirovalo ke psaní mé bakalářské práce.

Jelikož zkoumám britsko-irské vztahy, musím podotknout, že ty samozřejmě nelze zobecňovat, protože vedle sebe v Irsku žijí dvě početné a silné skupiny obyvatelstva – původní katolické obyvatelstvo, obývající jih a západ ostrova a protestantské obyvatelstvo, žijící převážně na severovýchodě země. Jejich postoj k Británii je naprosto odlišný. Protestanté se už kvůli svému původu cítí být součástí Británie, naopak katolíci jsou původní Irové, kteří byli po staletí ze strany Britů na úkor protestantské menšiny utlačováni. Je evidentní, že každá z těchto dvou skupin má k Británii jiný vztah. Ve své práci se každopádně soustředím především na vztah původní katolické obyvatelstva a Británie.

Téma, které jsem si vybrala považuji za velmi aktuální. Vzhledem k nedávno probíhajícím parlamentním volbám v Severním Irsku a taktéž nedávnému odchodu Velké Británie z Evropské unie, se dá očekávat, že se budou britsko-irské vztahy a

možná i politické uspořádání na britských ostrovech, opět měnit. Teorie, předvídající vývoj situace, se různí. Můžeme očekávat jediné, a to, že mezi Británií a Irskem bude muset dojít k dalším změnám.

1. Metodologie

Jako metodu své bakalářské práce jsem si zvolila *jedinečnou případovou studii*. Věnuji se tedy časově jasně ohraničenému případu a provádím jeho analýzu s ohledem na historicko-politický kontext události.¹ V této kapitole popisuji způsob výběru a použití zdrojů, mnou definovaný cíl práce a její strukturu.

1.1 Cíl práce

Již název mé práce je prakticky výzkumným cílem. Zkoumám, jak se vyvíjely britsko-irské vztahy v průběhu Války za nezávislost, tedy v letech 1919-1921. Představuji aktéry konfliktu. (Výzkumná otázka: Kdo byli aktéři válečného konfliktu?) Zjišťuji, jaká pozitiva a jaká negativa Irové od osamostatnění se očekávali. Zde Iry dělím podle preferencí – na republikány (separatisty) a unionisty. Ani jedna z těchto dvou skupin by neměla být v mé práci opomíjena, byť se soustředím především na republikány – tedy na ty, kteří bojovali za samostatnost. (Výzkumná otázka: Jaká pozitiva Irové očekávají od osamostatnění se, popřípadě jaká negativa?) A dále analyzuji proměny britsko-irských vztahů v průběhu války a jak je válečný konflikt poznamenal. (Výzkumné otázky: Jak britsko-irské vztahy poznamenala válka za nezávislost? Jak se tyto vztahy v průběhu války měnily?)

1.2 Struktura práce

V první části mé bakalářské práce představuji historii problémů v britsko-irských vztazích, založených na národnostních a náboženských rozdílech. Tomuto tématu se věnuji jen okrajově, jelikož se nejedná o předmět mého výzkumu. Je však důležité ho zmínit pro pochopení, z čeho pramenily revoluční události, které probíhaly ve 20. století. Jde tedy o zasazení předmětu mého výzkumu do politicko-historického kontextu.

¹ DRULÁK, Petr, 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. s. 29-33, ISBN 978-80-7367-385-7.

Ze stejného důvodu se v další části textu věnuji počátku revolučního období v Irsku, tedy období od roku 1916. Události, které se v této době v Irsku děly už přímo vedly k válce za nezávislost, proto ho rozebírám o něco podrobněji. Budoucí politický vývoj Irska byl touto dobou také velmi silně ovlivněn.

Největší část mé práce se samozřejmě zabývá samotnou Válkou za nezávislost, tedy událostem mezi lety 1919-1921. Představuji aktéry válečného konfliktu, popisují průběh války a její politické pozadí a samozřejmě proměny britsko-irských vztahů.

V poslední kapitole stručně popisují události, které proběhly v Irsku po válce za nezávislost a první změny v poválečném politickém vývoji země.

V Závěru zhodnotím výsledek mé studie a shrnu získané odpovědi na výzkumné otázky, které jsem si položila. K práci vložila přílohy, které mají za cíl pomoci čtenáři zorientovat se v dělení Irska na hrabství a provincie. Jedná se pouze o doplnění textu.

Jak jsem předpokládala již v projektu BP, některé názvy kapitol jsem oproti předběžné osnově změnila. Jejich rozložení jsem zároveň vhodněji přeorganizovala, struktura však zůstala zachována. Z původně zamýšlených *podkapitol 2.a.* a *2.b.* jsem vytvořila dvě samostatné kapitoly s jinými názvy, avšak stejným obsahem.² Název byl pouze přizpůsoben obsahu, věnují se však stejné době i tématu, které měly podle mého prvotního záměru zahrnovat. Zamýšlený obsah původní *kapitoly 4* byla zahrnuta do obsahu aktuální *kapitoly 6*³, jelikož se tematicky i časově prolínají. Metodologie byla přesunuta na začátek práce – hned za Úvod – a *kapitola 5* (původně *kapitola 3*) byla kvůli přehlednosti rozdělena do více podkapitol. Věřím, že tyto změny, se kterými jsem již při vypracování projektu počítala, byly pozitivním přínosem pro výslednou práci a nijak nenarušily její předpokládanou strukturu.

² Původně: *2.a Vývoj vztahů do 19. století, 2.b Britsko-irské vztahy na přelomu 19. a 20. století*; Nyní: *3. Britsko-irské vztahy v historickém kontextu, 4. Začátek revolučního období*.

³ Původně: *4. Občanská válka 1922-1923, 5. Samostatné Irsko – změny a politický vývoj po válce za nezávislost*; Nyní: *6. Autonomní Irsko – politický vývoj bezprostředně po válce za nezávislost*.

1.3 Literatura a zdroje

Ve své práci používám sekundární zdroje. Jedná se především o knihy zahraničních autorů z řad historiků a univerzitních profesorů. Všechny z nich se věnují irskému revolučnímu období – částečně, i výhradně. Některé ho zahrnují celé, většina je však konkrétnější a věnuje se pouze jeho částem, nebo konkrétním aktérům konfliktu. Do zdrojů jsem zahrnula také jednu knihu českého autora⁴, ta se věnuje mému tématu jako celku, avšak jen velmi stručně. Využívám ji tedy jako doplnění informací, které jsem z ostatních zdrojů nezískala.

Dále čerpám informace z odborných článků, povětšinou vydaných v časopisech věnujících se historii. Jedná se o časopisy z univerzitních nakladatelství jako *Cambridge University Press*, *Oxford University Press* nebo *The University of Chicago Press* apod.

2. Teoretický rámec

Svou bakalářskou práci zakládám na následujících pojmech: *irská válka za nezávislost*, *britsko-irské vztahy* a *politická nezávislost*. V této kapitole tyto pojmy rozeberu a vysvětlím v jakém smyslu je ve své práci budu používat.

*Irská válka za nezávislost*⁵ je ozbrojený konflikt, který se odehrál na území Irska v letech 1919-1921 mezi Iry a Brity a byl završením dlouhotrvajícího konfliktu o irskou samostatnost. Ve válce proti sobě stály irské partyzánské ozbrojené síly a britské vojensko-policejní ozbrojené jednotky. Válka byla velmi krvavá a přinesla mnoho obětí. Poznamenala vztahy válčících zemí a začala cestu Irska k absolutnímu osamostatnění se od Velké Británie. Ve své práci představím jak průběh bojů mezi britskými a irskými jednotkami, tak její politické pozadí.

Britsko-irské vztahy jsou vzájemné vztahy mezi dvěma zeměmi – konkrétně Irskem a Velkou Británií. Tyto vztahy se vyvíjely po staletí a procházeli neustálou proměnou. Pojem „vztahy“ ve své práci používám ve smyslu politické vztahy, národnostní a dá se říci i společenské vztahy. Jedná se o pohled Irů a Britů na sebe vzájemně, vnímání jednoho národa druhým; vyrovnávání se se svrchovaností jedné

⁴ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*.

⁵ Také nazývána jako *britsko-irská válka*.

země nad druhou (a zároveň nadřazováním jedné národnostní skupiny nad druhou); soužití skupin s jinou kulturou a náboženstvím; snášení útlaku privilegovanými. Nejde tedy o vztahy ekonomické, nebo politické ve smyslu společných politik (například hospodářské a zahraniční), ale spíše o historicko-politické (ve smyslu státního uspořádání, svrchovanosti a podřízenosti) a sociálně-kulturní.

Nezávislost (suverenita) neboli svrchovanost státní moci, je výraz pro samostatnost státu, při vykonávání vnitřní i zahraniční politiky. Stát je nezávislý (suverénní), pokud mu nic nebrání vykonávat jakoukoliv činnost a není nikomu podřízen. Suverenita se může dělit na vnitřní (vztah státu a společnosti) a vnější (vzájemný vztah mezi státy).⁶ Já pracuji se suverenitou vnější, ve smyslu nezávislosti Irska na jiném státu, tedy konkrétně na Británii.

3. Britsko-irské vztahy v historickém kontextu

V roce 1169 do Irska vnikla anglo-normanská šlechta, jednalo se o první pokus ovládnutí ostrova Angličany. Nedošlo však zatím k velkému narušení tehdy ještě anglo-irských vztahů. Normané ovládli pouze oblast Pale⁷, která nebyla nijak rozsáhlá. Za jejími hranicemi dále přežívala gaelská kultura. Šlechticům, kteří do Irska v této době přišli a usadili se zde, se říká staroangličané. Tito lidé se postupně asimilovali mezi místní obyvatelstvo, přebírali jeho zvyky, víru a později i postoj k anglickému králi.

Pod přímou nadvládu anglické koruny se Irsko dostalo až v roce 1541, kdy se Jindřich VIII. z rodu Tudorců prohlásil irským králem.⁸ Vlna odporu se zvedla ve chvíli, kdy se král Jindřich snažil podrobit původní irské obyvatelstvo a měly nastat změny ve způsobu dědění nemovitého majetku. Oproti původní volbě o novém majiteli (po smrti původního) měl podle anglického common law dědit nejstarší syn. Odpor však byl potlačen a pozemky, které byly kvůli tomu šlechtě odebrány, byly přerozděleny mezi přistěhovalce z Anglie a Skotska. Ti se usazovali především v oblasti Dublinu, Limericku a Ulsteru (*viz. přílohy č. 1 a 2*). Způsob, jakým bylo Irsko osídleno, prakticky

⁶ KÖNIGOVÁ, Lucie, 2001. Teorie státní suverenity a praxe intervence. *Mezinárodní vztahy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 36(3). s. 42-43, ISSN 0323-1844.

⁷ King of Ireland

⁸ FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). s. 6-7, ISBN 08-156-3043-3.

vedl i k dnešnímu rozdělení ostrova. Král Jindřich VIII. se zároveň pokoušel v Irsku zavádět náboženské reformy.⁹ Vliv Koruny ještě posílil poté, co královna Alžběta získala dohled nad provincií Munster (viz. příloha č. 2) a zlomila ulsterské gaelské vládce spolu s jejich španělskými katolickými spojenci v bitvě u Kinsale v roce 1601.

Hlavním problémem 17. století byly náboženské konflikty mezi katolíky a protestanty. K rozsáhlé konfiskaci katolického majetku docházelo po krutém zásahu Olivera Cromwella v Irsku.¹⁰ Jednalo se o reakci na spor mezi Karlem I. a Oliverem Cromwellem, ve kterém se Irové postavili na stranu Karla I. a za odpor proti Cromwellovi byli tvrdě potrestáni. Cromwelloy zásahy v Irsku byly natolik ničivé, že zlikvidovaly třetinu katolického obyvatelstva, proběhly výrazné změny ve vlastnictví půdy a byla zavedena diskriminační opatření, vedená proti původnímu katolickému obyvatelstvu.¹¹

Katolické a protestantské obyvatelstvo se rozdělilo v pohledu na proběhlé události. Úhel pohledu těchto dvou náboženských skupin byl natolik rozdílný, že mezi nimi vytvořil hlubokou propast. Rozdělení samozřejmě pramenilo i z diskriminace katolického obyvatelstva britskou vládou. Protestanté tak byli postaveni do role privilegované menšiny¹².

Podobná situace se opakovala na konci 17. století, kdy se irští katolíci postavili na stranu Jakuba II. ve sporu s Vilémem Oranžským. Jakub II. byl u Irů oblíbený, jelikož rušil mnohá diskriminační opatření a na pozici irského místokrále jmenoval katolíka. Poté, co byl Jakub II. definitivně poražen, nastala v Irsku další vlna represí, která byla ještě výraznější než ta Cromwellova. Byly zavedeny trestní zákony¹³, které obyvatelstvo diskriminovaly na základě náboženské příslušnosti. Katolíci byli znevýhodňováni ve všech aspektech života a katoličtí kněží dokonce museli opustit Irsko. Po obou

⁹ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 14-15, ISBN 978-80-86429-61-8.

¹⁰ FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). s. 7, ISBN 08-156-3043-3.

¹¹ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 15-16, ISBN 978-80-86429-61-8.

¹² FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). s. 8, ISBN 08-156-3043-3.

¹³ penal laws

represivních vlnách utrpělo katolické obyvatelstvo především v oblasti vlastnictví. Po zavedení trestních zákonů vlastnili naprosté minimum půdy.

Trestní zákonodárství bylo postupně uvolňováno. Na konci 18. století katolíci znovu nabyli aktivní volební právo (ne však pasivní), byla zrušena omezení týkající se vlastnictví a katoličtí duchovní mohli znovu provádět svou náboženskou činnost.

Ačkoliv byly ze strany Británie snahy o podrobení si ostrova intenzivní, Irsko si i tak zachovalo poměrně vysokou míru autonomie až do konce 18. století.¹⁴ Období mezi lety 1782 až 1800 se dá nazývat „zlatou érou irské nezávislosti“. V roce 1798 bylo toto autonomní postavení ohroženo díky povstání Společnosti irské jednoty¹⁵, která vznikla v roce 1781. Jejich cílem bylo omezit vliv londýnské vlády na irské záležitosti a reformovat parlament. Po neúspěšných snahách dojít ke změnám parlamentní cestou se jednota uchýlila k ozbrojenému boji s britskými jednotkami, který se brzy zvrhl v nábožensky motivované násilnosti. Povstání mělo největší úspěch v hrabství Wexford, i tak ale bylo nakonec potlačeno a stalo se nejkrvavější kapitolou moderní irské historie.

Poté, co bylo povstání potlačeno byl v roce 1800 irským i britským parlamentem schválen Zákon o unii s Irskem a rok na to bylo vyhlášeno Spojené království Velké Británie a Irska. Tím zanikl dublinský parlament a jeho pravomoci byly přesunuty do Westminsteru spolu se 100 členy dublinského parlamentu. Ač byli reprezentanty Irska, jejich vliv byl snadno překonatelný díky mnohem početnější skupině reprezentantů Británie.¹⁶

V průběhu 19. století proběhly volební reformy, které pro Irsko znamenaly vysoký nárůst katolických voličů. Postupně dokonce počtem předčili voliče protestantské. V roce 1829 dokonce získali pasivní volební právo, a tak se jim konečně dostalo přímé reprezentace ve westminsterském parlamentu.¹⁷

Ve 40. letech Irsko postihl hladomor, v jehož důsledku zemřelo více než milion obyvatel a posléze více než 4 miliony obyvatel emigrovaly (v období od roku 1851 do

¹⁴ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 17-20, ISBN 978-80-86429-61-8.

¹⁵ Society of United Irishmen

¹⁶ FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). s. 9-11, ISBN 08-156-3043-3.

¹⁷ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 21-22, ISBN 978-80-86429-61-8.

roku 1910).¹⁸ Londýnská vláda Irům s tímto problémem příliš nepomáhala a napětí mezi Iry a Brity rostlo.¹⁹ Mnoho Irů emigrovalo do Ameriky, odkud posílali finanční podporu nově se objevujícím představitelům republikánů.²⁰

Dalším aspektem Irska v 19. století je formování nacionalismu a nových politických struktur. Mezi významné osobnosti irské politické scény té doby patří Daniel O'Connell, který založil velmi úspěšný Katolický svaz²¹ a později Svaz za zrušení unie²², a Charles Parnell. Díky těmto mužům docházelo ke zlepšení postavení katolického obyvatelstva a ke snahám narovnat britsko-irské vztahy.²³

V této době také probíhaly snahy o znovunabytí autonomie. Ty trvaly až do začátku 20. století, ačkoliv návrhy Home Rule, které měly Irsku autonomii zajistit, byly několikrát projednávány a pokaždé zamítnuty. Toto téma dominovalo období let 1874-1916.²⁴ Zároveň vznikaly různé skupiny (kromě již zmíněných), které usilovaly o úplnou irskou samostatnost. Jednou z nich bylo například Irské republikánské bratrstvo, založené v roce 1858²⁵.²⁶

Návrh zákona o irské autonomii byl tehdejším britským premiérem Williamem Gladstonem Dolní sněmovně předložen 8. dubna 1886, ta ho ale ve druhém čtení zamítla. Podle tohoto návrhu²⁷ měl být znovu ustanoven systém, který zde existoval v 18. století. Parlament složený ze dvou zřízení měl sídlit v Dublinu. Jedna část parlamentu měla být složena z 28 zástupců šlechty a dále ze 75 volených členů. Druhá část parlamentu měla mít 103 členů, z nichž 101 by bylo voleno ve všech irských volebních obvodech kromě Trinity College. Obě zřízení mohla mít společná i oddělená

¹⁸ FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). s. 155-156, ISBN 08-156-3043-3.

¹⁹ MCLEAN, Stuart, 2004. *The Event and its terrors: Ireland, famine, modernity*. Stanford, Calif.: Stanford University Press. s. 57-59, ISBN 08-047-4440-8.

²⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 22-23, ISBN 978-80-86429-61-8.

²¹ Catholic Association

²² Repeal Association

²³ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 23-24, ISBN 978-80-86429-61-8.

²⁴ BEW, Paul, 1999. Moderate Nationalism and the Irish Revolution, 1916-1923. *The Historical Journal* [online]. Cambridge University Press, 42(3), 729-749 [cit. 2017-07-15]. s. 729, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3020919>

²⁵ Irish Republican Brotherhood

²⁶ GARVIN, Tom, 1986. The Anatomy of a Nationalist Revolution: Ireland, 1858-1928. *Comparative Studies in Society and History* [online]. Cambridge University Press, 28(3), 468-501 [cit. 2017-07-15]. s. 475-479, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/178860>

²⁷ First Home Rule Bill

zasedání. Exekutiva měla podléhat Koruně, ale zároveň se zodpovídat irské legislativě. Irsko mělo přijít o reprezentaci ve westminsterském parlamentu.

V roce 1893 byl zamítnut další Gladstoneův návrh irské autonomie²⁸, kterým měl být založen dvoukomorový irský parlament. Obě komory měly být volené, jen každá v jiných volebních obvodech. Největším rozdílem oproti prvnímu návrhu bylo to, že Irsko mělo mít 80 zástupců i ve westminsterském parlamentu.²⁹

4. Začátek revolučního období

Po několika neúspěšných jednáních britského parlamentu o Home Rule byl v roce 1914 konečně přijat Zákon o autonomii Irska³⁰, díky němuž měl být obnoven parlament s pravomocemi pro celé Irsko. Platnost zákona však byla pozastavena do doby, než skončí první světová válka. Vzhledem ke změně poměrů v Irsku k tomu však již nedošlo.³¹

O Velikonočním pondělí 24. dubna 1916 vypuklo v Dublinu povstání³² radikálních republikánských vzbouřenců, jejichž činy však i irská veřejnost odsoudila. Do doby, než na něj zareagovali Britové tvrdou „odvetou“.

Povstání nebylo dobře připraveno a trvalo jen několik dní. Hlavním organizátorem povstání bylo Irské republikánské bratrstvo, které na několik dní ovládlo centrum města. Jeden z jeho hlavních představitelů – Patrick Pearse – přečetl Proklamaci Irské republiky³³. Boje trvaly celkem 6 dnů, než byli povstalci odzbrojeni a zajati. Povstání si vyžádalo 450 obětí na životech a více než 2.600 lidí byl zraněno. Z centra Dublinu se staly ruiny.³⁴ Irské obyvatelstvo bylo natolik pohoršeno extrémistickým chováním povstalců, že na ně při jejich převozu do vězení útočilo.

²⁸ Second Home Rule Bill

²⁹ SHEPARD, Walter James, 1912. The Government of Ireland (Home Rule) Bill. *American Political Science Review* [online]. 6(04), 564-573 [cit. 2017-05-06]. DOI: 10.2307/1944652. ISSN 0003-0554. s. 564-566, Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0003055400023303

³⁰ Government of Ireland Act

³¹ O tom pojednává kapitola č. 5.

³² Rok 2016 se nesl v duchu oslav uplynulých 100 let od Velikonočního povstání. Dublin byl vyzdobený plakáty, které připomínaly tuto událost, prodávaly se upomínkové předměty jako pohledy, mince apod.

³³ Proclamation of the Irish Republic

³⁴ FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). s. 194-196, ISBN 08-156-3043-3.

Britové v reakci na to vyhlásili v Dublinu výjimečný stav a vůdce povstání popravili. Další osoby (více jak 1.800) byly odsouzeny k trestu smrti, což bylo později změněno na doživotní či dlouholeté tresty. Popravy povstalců vyvolaly v Irsku vlnu nevole proti postupu Britů a jejich společným vazbám s Irskem.³⁵

Ze situace těžila politická strana Sinn Féin – ideologický nástupce Irského republikánského bratrstva. Ta posléze v roce 1918 vyhrála většinu poslaneckých mandátů. Jelikož poslanci za stranu Sinn Féin odmítali neuznávali westminsterský parlament jako parlament pro Irsko, revoluční události se daly rychle do pohybu.³⁶ Na severu Irska v Ulsteru vyhrála volby roku 1918 Ulsterská unionistická strana s 23 mandáty ze 37. Sinn Féin zde získala mandátů 10 – její voliči byli soustředěni především na západní a jižní okraj provincie – a 4 mandáty Irská parlamentní strana.³⁷ Sever Irska byl tedy převážně unionistický, což reflektuje rozvržení obyvatelstva z předchozích století.

Vzhledem k náladě v zemi se v letech 1917-1918 se v Irsku dařilo separatistickým hnutím.³⁸

5. Válka za nezávislost 1919-1921

5.1 Aktéři válečného konfliktu

Za aktéry Irské války za nezávislost se dá považovat samozřejmě mnoho a mnoho jednotlivců, skupin i institucí. Ve své práci nemám prostor na to, abych se věnovala každému z nich, v této kapitole se tak budu věnovat těm aktérům, které považuji za nejdůležitější pro pochopení proměn britsko-irských vztahů té doby.

Black and Tans (B&T)

³⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 26-27, ISBN 978-80-86429-61-8.

³⁶ LEESON, David, 2011. *The Black and Tans: British police and auxiliaries in the Irish War of Independence, 1920-1921*. Oxford: Oxford University Press. s. 8, ISBN 978-0-19-965882-4.

³⁷ WILSON, Tim, 2010. *Frontiers of violence: conflict and identity in Ulster and upper Silesia 1918-1922*. New York: Oxford University Press. s. 31, ISBN 978-0-19-958371-3.

³⁸ HART, Peter, 2003. *The I.R.A. at war, 1916-1923*. New York: Oxford University Press. s. 17, ISBN 01-992-5258-0.

Jednotky Black and Tans byly reakcí britské vlády na vysokou nezaměstnanost a odpovědí na povstání v Irsku. V poválečné Británii bylo mnoho nezaměstnaných vojáků s vojenským výcvikem i zkušenostmi z boje. První vojáci se rekrutovali do Královské irské policie³⁹ v lednu 1920. Přezdívku „Black and Tans“ získali díky jejich pestrému oblečení. Jejich oblečení byly spojením policejních a vojenských uniforem. Ve válce za nezávislost bojovali proti Irské republikánské armádě a jejich postupy byly velmi kruté.⁴⁰

Irská republikánská armáda (zkráceně IRA)

Vznik Irské republikánské armády datujeme do roku 1916, kdy tento název souhrnně označoval dvě odbojové skupiny – Irské dobrovolníky⁴¹ a Irskou občanskou armádu. Název byl dále používán pro označení těch dobrovolníků, kteří v době Války za nezávislost bojovali za vyhlášení Irské republiky. Cílem této organizace bylo zbavit se britské nadvlády v Irsku. Po vyhlášení separatistického irského parlamentu Dáil Éireann (Irský sněm) se stala IRA jeho „legitimní“ armádou. Hlavními myšlenkami a důvody pro vytvoření IRA tedy bylo zrušení britské nadvlády v Irsku a vytvoření irské republiky takové, jaká byla vyhlášena za Velikonočního povstání.⁴² „Srdcem“ IRA bylo Irské republikánské bratrstvo (dá se říci, že z něj IRA vychází), které jí v průběhu války za nezávislost vydávalo instrukce. IRA byla typická svými partyzánskými útoky v průběhu války. Ozbrojené složky alternativní irské vlády byly tvořeny výhradně dobrovolníky.⁴³

Michael Collins

Irský politik a voják, velmi důležitá osobnost irské politiky ve 20. století. Narodil se v roce 1890 v Clonakilty jako syn farmáře. Po škole strávil 9 let v Londýně,

³⁹ Royal Irish Constabulary (RIC)

⁴⁰ HART, Peter, 2003. *The I.R.A. at war, 1916-1923*. New York: Oxford University Press. s. 24-25, ISBN 01-992-5258-0.

⁴¹ Organizace, založena v roce 1913 irskými nacionalisty.

⁴² O'BRIEN, Brendan, 2003. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: Zvláštní vydání. s. 7-9, ISBN 80-854-3676-0.

⁴³ BOWDEN, Tom, 1973. The Irish Underground and the War of Independence 1919-21. *Journal of Contemporary History*[online]. Sage Publications, 8(2), 3-23 [cit. 2017-07-15]. s. 16-18, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/259991>

kde se přiklonil k radikální irské nacionální politice. Od roku 1908 byl členem Sinn Féin a ve svých 19 letech vstoupil do Irského republikánského bratrstva. V roce 1916 se účastnil Velikonočního povstání, za což byl posléze vězněn. Propuštěn byl v prosinci téhož roku. V prosinci 1918 by zvolen do Dolní sněmovny za Jižní Cork. Odmítal však zasedat ve Westminsteru, a tak se stal členem vyhlášeného Irského suverénního parlamentu Dál Éireann, který na začátku roku 1919 vyhlásil nezávislost Irska. Zároveň byl předsedou a ministrem zahraničí prozatimní irské vlády a vrchním velitelem ozbrojených sil.

Je nejznámější za způsob, jakým vedl armádu proti Britům. Jeho strategie vyústila v akci, při které bylo zabito několik britských agentů v Dublinu (1920). V roce 1921 byl spolu s Eamonem de Valerou (o něm níže) nejmocnějším republikánem v Irsku. Byl jedním z delegátů při uzavírání Anglo-irské smlouvy a na základě vyjednávání se stal ministrem financí a předsedou provizorní irské vlády. Byl zabit v roce 1922 při přestřelce za občanské vlády, vzniklé kvůli neshodám o budoucnost Irska.⁴⁴

Eamon de Valera

Irský politik, narozený v New Yorku španělskému otci a irské matce. Od dvou let vyrůstal od příbuzných v Limericku. Stal se učitelem matematiky a podporoval irské jazykové hnutí.⁴⁵ V roce 1908 se stal členem Gaelské ligy a v roce 1913 se přidal také k Irským dobrovolníkům. Byl jedním z leaderů Velikonočního povstání v roce 1916, po němž díky svému americkému občanství unikl trestu smrti, ne však vězení. Po svém propuštění se stal kandidátem za politickou stranu Sinn Féin (viz níže). V roce 1919 cestoval do USA, aby získal finanční podporu pro samostatné Irsko.

V občanské válce, vzniklé kvůli neshodám o budoucnost Irska, stál na straně tvrdého jádra republikánů, kteří požadovali naprosté odtržení Irska od Británie.

⁴⁴ Michael Collins (1890-1922), In: *BBC: History* [online]. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/collins_michael.shtml

⁴⁵ Eamon de Valera: (1882-1975), In: *BBC: History* [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/de_valera_eamon.shtml

V roce 1926 založil novou politickou stranu Fianna Fail. Třikrát byl zvolen předsedou vlády (taoiseach). V červnu 1959 byl zvolen prezidentem Irska a v úřadu setrval až do roku 1973, opustil ho ve věku 90 let. Dva roky na to zemřel.⁴⁶

Sinn Féin („My sami“)

Republikánská separatistická strana, založená roku 1905 Arthurem Griffithem. Vyznačovala se odporem proti unijnímu svazku Irska s Velkou Británií a požadovala úplnou samostatnost Irska. Významného vlivu dosáhla až po Velikonočním povstání (konkrétně ve volbách 1918), kdy se ještě více vymezila proti přítomnosti britské administrativy v Irsku.⁴⁷ Jedním z významných osobností této strany byl již zmiňovaný Eamon de Valera. Strana se po válce třísčila na dvě frakce, které spolu vedly vnitřní boj kvůli Anglo-irské dohodě, jenž přerostl v občanskou válku. De Valera s dohodou nesouhlasil (radikální frakce), další Arthur Griffith a Michael Collins naopak souhlasili (umírněná frakce). Kvůli přetrvávajícím neshodám de Valera v roce 1926 založil vlastní stranu Fianna Fáil. Ta si udržuje silnou podporu voličů dodnes.⁴⁸ O tomto tématu píší více v kapitole 6.

5.2 Průběh války

Rok 1919 je oficiálně považován za začátek irské války za nezávislost. Ke vzpouře irských republikánů došlo krátce poté, co strana Sinn Féin vyhrála v roce 1918 v Irsku volby. Tato strana neuznávala unii Spojené království Velké Británie a Irska a odmítala, aby zvolených 105 poslanců bylo členy britského parlamentu. Namísto toho se 30 poslanců strany Sinn Féin sešlo 21. ledna 1919 v Mansion House v Dublinu jako irský republikánský parlament – Dáil Éireann – a přijali Deklaraci o nezávislosti Irska. Ve stejný den vzbouřenci z řad Irských dobrovolníků v hrabství Tipperary zabili dva policejní strážníky a ukradli náklad výbušniny.⁴⁹ Tyto dvě události jsou považovány za

⁴⁶ Eamon De Valera: (1882-1975), In: *Clare County Library* [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://www.clarelibrary.ie/eolas/coclare/people/eamon.htm>

⁴⁷ CAMPBELL, Fergus, 2008. *Land and revolution: nationalist politics in the west of Ireland 1891-1921*. [New ed.]. Oxford: Oxford University Press. s. 168-172, ISBN 978-019-9541-508.

⁴⁸ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 138-139, ISBN 978-80-86429-61-8.

⁴⁹ LEESON, David, 2011. *The Black and Tans: British police and auxiliaries in the Irish War of Independence, 1920-1921*. Oxford: Oxford University Press. s. 8-9, ISBN 978-0-19-965882-4.

začátek války.⁵⁰ Londýnská vláda reagovala represemi a parlament rozehnala. Do Irska byly poslány vojenské a policejní síly.

Konflikt nabyl na intenzitě v zimě na přelomu let 1919 a 1920. 19. prosince 1919 příslušníci Irských dobrovolníků napadli ze zálohy tehdejšího místokrále Irska (Viscount French) ve Phoenix parku v Dublinu. Útok byl sice neúspěšný, ale vyprovokoval reakci ze strany irské vlády.

7. února 1920 byla britská armáda doplněna o speciální ozbrojené síly, které měly bojovat proti povstalcům. Zatímco se vyjednávalo o vytvoření dvou parlamentů pro Irsko (jeden pro protestantský sever a druhý pro katolický jih), partyzáni (již známí jako Irská republikánská armáda) zabili další příslušníky policie, v rámci oslav Velikonočního povstání zapálili stovky úřadů a opuštěných policejních kasáren.

Přes snahu o uklidnění bojů se v létě 1920 situace opět zhoršila. IRA útočila na kasárna britských jednotek a přepadávala jejich hlídky. Od dubna do srpna bylo zabito přes 80 příslušníků britské policie. V mnoha částech Irska IRA znesnadňovala postup policie bojkotem. Například železniční pracovníci stávkovali, aby znemožnili pohyb vlakům, přepravujícím britskou policii. Na příslušníky policie, jejich rodiny a příznivce byly neustále mířeny útoky a celkově byla snaha je co nejvíc zraňovat a znemožnit všemi možnými způsoby, jednalo se vlastně už o teroristické útoky. Od května do září stovky příslušníků policie rezignovalo.⁵¹

Britové reagovali na rostoucí násilí v Irsku větším využitím větší síly a 9. srpna 1920 vydali Zákon o obnovení pořádku v Irsku⁵². Bylo vyhlášeno stanné právo, podle něžž bylo možné vykonávat trest smrti bez trestního řízení, a to na celé irské populaci. Zároveň byly pozastaveny vládní platby straně Sinn Féin. V důsledku těchto změn začalo opět radikálně růst násilí a prudce stoupalo až do července 1921.⁵³ K nejkrvavějšímu střetu mezi příslušníky IRA a B&T došlo 21. listopadu 1920, kdy

⁵⁰ REID, Colin, 2010. Stephen Gwynn and the Failure of Constitutional Nationalism in Ireland, 1919-1921. *The Historical Journal* [online]. Cambridge University Press, 53(3), 723-745 [cit. 2017-07-15]. s. 728, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40865676>

⁵¹ LEESON, David, 2011. *The Black and Tans: British police and auxiliaries in the Irish War of Independence, 1920-1921*. Oxford: Oxford University Press. s. 9-11, ISBN 978-0-19-965882-4.

⁵² Restoration of Order in Ireland Act

⁵³ The Irish War of Independence, In: *The Irish War* [online]. Dublin: The Irish War [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://theirishwar.com/history/irish-war-of-independence/>

IRA zastřelila několik britských agentů⁵⁴ a B&T v reakci na to stříleli do diváků na fotbalovém zápase, kde usmrtili dvanáct osob. Tento den je nazýván „krvavá neděle“.⁵⁵

Válka eskalovala až do léta 1921, kdy 11. července nakonec skončila příměřím. V prosinci 1921 byla i přes neshody mezi hlavními irskými politickými reprezentanty podepsána Anglo-irská smlouva.⁵⁶

Shrnutí

IRA vedla proti Britům intenzivní kampaň a její chování vůči příslušníkům britských ozbrojených složek, jejich rodinám a sympatizantům bylo velmi kruté. Do bojkotu britské policie se zapojovalo i civilní obyvatelstvo. Pro radikální republikány bylo naprosto zásadní, aby se Irsko zbavilo jakýchkoliv vazeb na Velkou Británii. Britský administrativní aparát na území Irska odmítali s velmi silným odporem. Válka měla za následek okolo 2.000 obětí z řad milic i civilistů.

5.3 Politické pozadí války

Irsko (respektive IRA) vedlo válku od počátku s pomocí zpravodajství, propagandy a partyzánské taktiky. Tato „kampaň“ mířená proti irským jednotkám, byla plně organizovaná, a navíc velmi efektivní. Nejvíce úspěšní však byli po stránce vojenské. Oproti tomu Britové žádný cíl a strategii neměli, ve chvíli, kdy se chtěli začít organizovat, už bylo příliš pozdě. Za války byla IRA vojenskou jednotkou alternativní irské vlády.⁵⁷ Dobrovolníci z IRA se chovali jako republikánská policie a mnoho částí země opravdu fungovalo jako Irská republika.⁵⁸

⁵⁴ Počet zabitých důstojníků se liší podle zdrojů, ze kterých jsem se tuto informaci snažila získat. Našla jsem číslo 11, 14, ba dokonce i 16. Doposud mi není jasné, kolik jich opravdu bylo, protože se informace z mnou použitých zdrojů neshodovaly.

⁵⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 28, ISBN 978-80-86429-61-8.

⁵⁶ HART, Peter, 2003. *The I.R.A. at war, 1916-1923*. New York: Oxford University Press. s. 37, ISBN 01-992-5258-0.

⁵⁷ BOWDEN, Tom, 1973. The Irish Underground and the War of Independence 1919-21. *Journal of Contemporary History*[online]. Sage Publications, 8(2), 3-23 [cit. 2017-07-15]. s. 12, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/259991>

⁵⁸ LEESON, David, 2011. *The Black and Tans: British police and auxiliaries in the Irish War of Independence, 1920-1921*. Oxford: Oxford University Press. s. 9-11, ISBN 978-0-19-965882-4.

Jak jsem již zmiňovala výše, na začátku roku 1919 byl ustaven irský parlament a vyhlášena republika. Byť parlament reprezentoval většinové obyvatelstvo země, unionistickou menšinou nebyl uznáván.⁵⁹

V průběhu revoluce, trvající již od roku 1916 až do konce války, probíhala v Irsku změna politické loajality. „Legitimita“ britské administrativy ustupovala ve prospěch vlády sestavené irskými republikány.⁶⁰ V průběhu války všech 26 hrabství uznalo vládu alternativního irského parlamentu Dáil Éirean. Na severu Irska se toto uskutečnit nemohlo. Dáil bojoval o moc nejen s britskou vládou a její místní samosprávou, ale také s místními voliči na druhé straně. V některých oblastech měli voliči velmi negativní vztah k místním příslušníkům IRA, což se odráželo v jejich volebních preferencích. Alternativní irský parlament byl natolik samostatný, že ještě před konce války byl schopný plnit mnohé z jeho programu.⁶¹

I víra a církev hrály ve válce velkou, dá se říci politickou, roli. Obyvatelstvo zasáhly protestní hladovky vězňů a republikánské pohřby. IRA se snažila prostřednictvím svých aktivit prohloubit propojení katolicismu a nacionalismu v myslích občanů. Velmi tomu napomohla přítomnost velkého počtu katolických kněží na zmíněných republikánských pohřbech. Nacionalismus se v lidech posílil a vedlo je to k rozhodnému setrvání v boji.⁶²

V prosinci 1920 byl přijat Zákon o vládě v Irsku, což vedlo k dalšímu vyhrocení konfliktu. Britský premiér byl vyzván k tomu, aby přehodnotil způsob, jakým přistupuje k irské otázce a konečně svolil k tomu, aby Irové získali statut dominia. Premiér reagoval změnou svého postoje prakticky ihned, zveřejnil podmínky příměří a na 24. června pozval do Londýna premiéry Irska a Severního Irska, aby se na konferenci dohodli na ukončení britsko-irské války.

⁵⁹ GARVIN, Tom, 1986. *The Anatomy of a Nationalist Revolution: Ireland, 1858-1928. Comparative Studies in Society and History* [online]. Cambridge University Press, **28**(3), 468-501 [cit. 2017-07-15]. s. 481, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/178860>

⁶⁰ BOWDEN, Tom, 1973. *The Irish Underground and the War of Independence 1919-21. Journal of Contemporary History*[online]. Sage Publications, **8**(2), 3-23 [cit. 2017-07-15]. s. 3, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/259991>

⁶¹ GARVIN, Tom, 2005. *1922: the birth of Irish democracy*. Dublin: Gill and Macmillan. s. 72-79, ISBN 07-171-3969-7.

⁶² NEWSINGER, John, 1978. 'I Bring Not Peace but a Sword': The Religious Motif in the Irish War of Independence. *Journal of Contemporary History* [online]. Sage Publications, **13**(3), 609-628 [cit. 2017-07-15]. s. 623-624, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/260211>

11 července 1921 bylo uzavřeno mezi válčícími stranami příměří. Britský premiér David Lloyd George se ještě ten měsíc sešel s Eamonem de Valerou, aby mu přednesl návrh na ustanovení Irska dominiem, což by znamenalo plnou autonomii v domácích záležitostech. De Valera to předběžně odmítl, posouzení však nechal i na irském parlamentu. V srpnu téhož roku poslal do Británie zprávu, že s dominiem nesouhlasí, a tak na nějakou dobu docházelo k výměně názorů obou stran, aniž by se cokoliv vyřešilo. 11. října se zástupci obou zemí sešli na konferenci v Londýně, kde měl být vyjednáán kompromis. De Valera se konference neúčastnil, hlavním zástupcem irské delegace byl Michael Collins. Spolu s ním jeli Arthur Griffith (ministr pro zahraniční věci a zakladatel Sinn Féin), Eamon Duggan, George Gavin Duffy a Robert Barton. Za Británii byli přítomni David Lloyd George, Austen Chamberlain (vůdce Dolní sněmovny), Winston Churchill (ministr pro kolonie), Frederick Edwin Smith a tajemníci Lionel Curtis a Thomas Jones.

Hlavní body, které se na konferenci řešily, byly britsko-irské vztahy, irská nezávislost a otázka Severního Irska. Dále se řešila otázka obrany v době míru i války, což rozpoutalo vášnivou debatu. Británie chtěla mít přítomny vlastní vojáky v přístavních a letištních základnách, což se Irům nelíbilo, protože chtěli vybudovat vlastní flotily, a navíc vyhlásit neutralitu. Britové považovali neutralitu za neslučitelnou se statutem dominia.⁶³

6. prosince 1921 byla podepsána Anglo-irská dohoda, která válku formálně ukončila. Jako výsledek tohoto konfliktu vznikly na ostrově dva politické celky s vlastními parlamenty – Irský svobodný stát (26 hrabství) a Severní Irsko (6 hrabství). Irsko se stalo britským dominiem a Severní Irsko zůstalo součástí Británie.⁶⁴ Irský parlament smlouvu schválil 7. ledna 1922.⁶⁵ Jiné řešení téměř nebylo možné, uvažovalo se ještě o sjednocení ostrova, což by ale vyloučilo jeho nezávislost.⁶⁶ Smlouva irské

⁶³ VALKOUN, Jaroslav, 2015. *Na cestě k Westminsterskému statutu: Velká Británie, dominia a proměna Britského impéria v letech 1907-1931*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. s. 154-160, ISBN 978-80-7308-557-5.

⁶⁴ WALKER, Brian Mercer., *A Political History of the Two Irelands: From Partition to Peace*. s. 3, ISBN 978-0-230-36147-8.

⁶⁵ GARVIN, Tom, 1986. The Anatomy of a Nationalist Revolution: Ireland, 1858-1928. *Comparative Studies in Society and History* [online]. Cambridge University Press, **28**(3), 468-501 [cit. 2017-07-15]. s. 488, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/178860>

⁶⁶ VALKOUN, Jaroslav, 2015. *Na cestě k Westminsterskému statutu: Velká Británie, dominia a proměna Britského impéria v letech 1907-1931*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. s. 156, ISBN 978-80-7308-557-5.

politiky tvrdě rozdělila.⁶⁷ Dokonce i ve společnosti se daly vysledovat rozdíly ve vnímání smlouvy – založené na sociálních třídách. Bohatší byli smlouvě nakloněni, a naopak chudší lidé, bydlící v izolovaných oblastech, se stavěli proti.⁶⁸

Podepsání dohody v Irsku rozpoutalo občanskou válku mezi příznivci celkového odtržení ostrova od Británie a těmi, kteří na vyřešení situace dohodou přistoupili. Eamon de Valera a Michael Collins v tuto chvíli stáli proti sobě. V občanské válce zahynulo okolo 4.000 Irů včetně Michaela Collinse. Ani ta nebyla posledním krveprolitím v Irsku. IRA se rozdělila na dvě části a část nazývaná „Pravá IRA“ se stala prakticky teroristickou organizací. Začala se soustředit na otázku Severního Irsku a ve snaze o jeho přidružení k Irsku prováděla teroristické útoky. Například v roce 1998 došlo k bombovému útoku, při kterém bylo zabito 29 lidí^{69,70}.

5.4 Role veřejnosti ve válce za nezávislost

Velkou roli v osamostatnění Irsku hrálo veřejné mínění. Británie podnikala v jejich společné historii vůči Irům tak nepopulární kroky, že nevráživost občanů jen narůstala.

Irům v tomto byly oporou Spojené státy americké. Zde se vytvořila silná irsko-americká komunita. Irové sem přechali například v době velkého irského hladomoru⁷¹, migrace však pokračovala ve vlnách neustále a dlouhodobě. Irská komunita zde sílila a prosperovala a vznikaly nacionalistické organizace, podporující odtržení Irsku od Británie.⁷²

⁶⁷ Více v kapitole 6.

⁶⁸ GARVIN, Tom, 1986. *The Anatomy of a Nationalist Revolution: Ireland, 1858-1928*. *Comparative Studies in Society and History* [online]. Cambridge University Press, **28**(3), 468-501 [cit. 2017-07-15]. s. 488, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/178860>

⁶⁹ Z toho 9 dětí.

⁷⁰ GROB-FITZGIBBON, Benjamin, 2007. *Turning points of the Irish Revolution the British government, intelligence, and the cost of indifference, 1912-1921* [online]. New York: Palgrave Macmillan. s. 175-179. ISBN 978-023-0604-322.

⁷¹ 1845-1849

⁷² GARDINER, Eamonn T., 2009. *Dublin Castle and the Anglo-Irish War : Counter Insurgency and Conflict*. Cambridge Scholars Publishing, ProQuest Ebook Central. s. 12-22, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=1114343>

6. Autonomní Irsko – politický vývoj bezprostředně po válce za nezávislost

V roce 1920 bylo rozděleno Irsko na dva správní celky – Severní Irsko a „Jižní Irsko“ – a každý z nich měl vlastní parlament.

První irská ústava byla schválena v roce 1922, do ní byl včleněn obsah anglo-irské dohody. Zároveň zahrnovala základní lidská práva (svoboda projevu, shromažďování a náboženství aj.). Její součástí byly také jisté hranice irské suverenity (povinnost přísahy britské koruně pro všechny členy parlamentu, generální guvernér je britským reprezentantem, omezení zahraniční politiky, možnost odvolání se v soudním řízení k Privy Council⁷³ v Londýně, britské vojenské základny na irském území). Podle ústavy se Irsko stalo dominiem a dostalo mu název Svobodný irský stát, ústava se nevztahovala na Severní Irsko.

Zákonodárnou moc získal dvoukomorový parlament tvořený horní sněmovnou „Seanad“, dolní sněmovnou „Dáil“ a generálním guvernérem (panovníkem). Členové dolní komory parlamentu byli voleni systémem poměrného zastoupení. Výkonnou moc měl v rukou výkonný výbor⁷⁴ (vláda), složený z pěti až sedmi členů, v jehož čele stál premiér. Členové výboru museli být zároveň členy parlamentu. Výkonný výbor byl odpovědný dolní komoře. Odvolat ho mohla jedině jako celek. Zvláštní funkci měli „vnější ministři“⁷⁵. Tito byli odborníky na problematiku, kterou řešila pozice, do níž byli jmenováni. Byli odpovědní dolní sněmovně a ta je mohla individuálně odvolat. Ministři nemuseli být zároveň členy parlamentu a měli povoleno kritizovat činnost výkonného výboru.⁷⁶

Anglo-irská smlouva sice ještě nezajistila Irům úplnou samostatnost, znamenala však konečně uvolnění britsko-irského napětí a irskou autonomii. Samostatnosti docílili postupnými změnami a až v roce 1937 se Irové konečně plně oddělili od Británie. Do té doby mělo Irsko statut dominia.

⁷³ poradní orgán britského panovníka

⁷⁴ Executive Council

⁷⁵ Extern Ministers

⁷⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. s. 31-34. ISBN 978-80-86429-61-8.

Ani příměří mezi Irskem a Británií však nezajistilo v Irsku klid. Tentokrát začaly problémy vnitřní, a to konkrétně ve straně Sinn Féin. Ta se rozdělila na dvě frakce – umírněnou a radikální. Členové umírněného křídla strany souhlasili s Anglo-irskou dohodou a chtěli ji podepsat, radikální křídlo ji zásadně odmítali, jelikož souhlasili jen s naprostou nezávislostí Irska na Velké Británii. Statut dominia pro ně nebyl dostatečný.

Ve straně vzniklo velký tlak, který vyústil v občanskou válku trvající od června 1922 do května 1923. Ve válce proti sobě stály ozbrojené jednotky IRA (proti smluvě) a Národní armády Irského svobodného státu (pro smlouvu). Jednalo se o druhou partyzánskou válku, která za krátkou dobu přinesla ještě více obětí než válka za nezávislost.⁷⁷ Válku vyhrála strana umírněných republikánů díky podpoře ze strany Británie, která jim poskytla zbraně. Konflikt silně poznamenal vnitřní vztahy a na dlouhou dobu rozdělil irskou společnost.⁷⁸

Dle poválečného vývoje je zřejmé, že ani v rámci Irska nebyl postoj k Británii jednotný. Rozdíly mezi přístupem republikánů a unionistů jsou zřejmé. I uvnitř republikánů ale došlo k rozkolu, který vedl až k ozbrojenému konfliktu. Tedy nejen britsko-irské vztahy byly negativně ovlivněné sporem o budoucnost Irska.

Na počátku 30. let 20. století vypukla mezi Irskem a Británií „obchodní válka“, která výrazně omezila vzájemnou ekonomickou spolupráci. V březnu 1932 nastoupil na post ministerského předsedy Irského svobodného státu Eamonn de Valera. Hned po nástupu podnikal kroky k přerušování vazeb mezi Irskem a Velkou Británií a úplně prvním z nich bylo zrušení platby roční renty z irských pozemků. Británie na toto chování okamžitě reagovala uvalením nouzových cel na export irské zemědělské produkce, především na dobytek. Rychlost a vážnost britské reakce byla ovlivněna politickými faktory. Británie doufala, že díky sankcím, které na Irsko uvalí budou kroky tehdejší irské vlády méně populární. Opak byl pravdou, tato obchodní válka totiž irské vládě více pomohla, než uškodila. Irsko na britskou reakci také odpovědělo, a to restrikcemi na import britské oceli, železa, uhlí a dalších průmyslových surovin a produktů. To zapříčinilo rychlý růst irského protekcionismu.

V roce 1934 byl dohodnut „coal-cattle pact“, který snížil cla uvalená na tyto dvě komodity. Obchodní válka však skončila až o tři roky později, a to za podmínek velice

⁷⁷ HART, Peter, 2003. *The I.R.A. at war, 1916-1923*. New York: Oxford University Press. s. 37, ISBN 01-992-5258-0.

⁷⁸ KISSANE, Bill, 2007. *The politics of the Irish civil war*. Oxford: Oxford University Press. s. 64-76, ISBN 978-019-9237-654.

výhodných pro Irsko. Dá se tedy říct, že Irsko tuto válku vyhrálo. Válku formálně ukončila v roce 1938 Britsko-irská obchodní dohoda.⁷⁹

Závěr

Z chování Irů je zjevné, že si po staletí britských snah o nadvládu nad jejich zemí zachovávali svou hrdost. Byli schopni si uchovat původní kulturu, a dokonce i jazyk, který se v dnešní době snaží oživovat. Ač samozřejmě z britského politického systému i kultury převzali mnohé. S takto silným národním sebeuvědoměním bylo jen otázkou času, než se podaří Irsku se od Británie „odtrhnout“. Ač bylo 20. století krvavou kapitolou v britsko-irské historii, nakonec se Irům podařilo získat autonomii (a později samostatnost), a to dokonce s ne příliš velkými šrámy na britsko-irských vztazích. Naopak se dá říci, že se vyvíjely nad očekávání dobře. Byť byly v průběhu války britsko-irské vztahy silně poznamenány násilím, které se v Irsku odehrávalo, nyní jsou celkem stabilizované, i když se znovu otevírají otázky, jež jistě opět vztahy Británie a Irska ovlivní. Ty už jsou však čistě politické. Jednou z nich je otázka Severního Irska, která úzce souvisí s další, jež se týká toho, že Británie opustila Evropskou Unii. Země nyní čekají vyjednávání, ve kterých si ujasní, jak bude nadále fungovat jejich politická spolupráce, když Irsko v Evropské unii setrvává.

Aktéry válečného konfliktu jsem představila v kapitole 5.1. Za nejdůležitější z nich považuji Irskou republikánskou armádu, britské vojensko-policejní síly Black and Tans, politickou stranu Sinn Féin a hlavního představitele boje za irskou samostatnost – Eamona de Valeru. Samozřejmě je spousta dalších aktérů konfliktu, jednotlivců i skupin. Za zmínku stojí například Arthur Griffith nebo Michael Collins. Pro účely mé práce jsem si ale vybrala ty, jež jsou důležití pro pochopení politického vývoje v průběhu a po válce.

Rozdíly v očekáváních Irů vidím především v tom, na kterou stranu se přikláněli v otázce samostatnosti země. V tomto závěru předpokládám⁸⁰, že většina protestantů jsou unionisté a většina katolíků separatisté. Protestanti na severu Irska měli z jeho samostatnosti obavy, jelikož by se stali v zemi menšinou, proti které by mohla být

⁷⁹ O'ROURKE, Kevin, 1991. Burn Everything British but Their Coal: The Anglo-Irish Economic War of the 1930s. *The Journal of Economic History* [online]. Cambridge University Press, 51(2), 357-366 [cit. 2017-05-11]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2122580>

⁸⁰ Na základě historického kontextu a zároveň předválečného volebního výsledku.

mířena ze strany katolické většiny určitá forma diskriminace a bez unie s Británií by v zemi neměli zastání. Už jen ve volbách by byli znevýhodněni svým počtem. Původní katolické obyvatelstvo naopak mělo pocit, že jim země patří a chtěli konečně svobodu bez dohledu Britů. Po represích po Velikonočním povstání se navíc znovu zvedla vlna odporu proti Britské intervenci v zemi.

Ve své bakalářské práci jsem zjistila, že britsko-irské vztahy byly natolik poškozené již před válkou, že se v jejím průběhu měnily už jen tak, jak se dalo očekávat. Zastánci Irské republiky odmítali fungování Britů na „jejich“ území, ať už v administrativě, nebo v ozbrojených složkách. Britové byli těmito lidmi bojkotováni a jejich pobyt v Irsku jim byl co nejvíce znesnadňován. Situace se vyhroutil natolik, že musely být britské jednotky ze země staženy a mohlo začít vyjednávání o budoucnosti Irska. Radikální představitelé republikánů požadovali okamžité odtržení celého ostrova od Británie. Oproti nim umírnění republikáni byli po válce ochotni přistoupit na statut dominia a autonomii ve 26 hrabstvích, přičemž sever Irska (část Ulsteru) by zůstal součástí Spojeného království. K tomu také došlo a v tuto chvíli se opět britsko-irské proměňují. V Irsku krátce po válce za nezávislost vypukla občanská válka, kdy proti sobě bojovaly ozbrojené složky, stojící za radikálním křídlem republikánů a umírnění republikáni, mající podporu ze strany Británie. Díky ní také umírnění zvítězili a Irsku zůstal již sjednaný statut dominia. To irskou společnost na dlouhou dobu rozdělilo a vztahy Irů vůči Británii tak byly po dlouhou velmi rozdílné.

Summary

It is clear from the behaviour of the Irish that they have preserved their pride for centuries of British domination over their land. They were able to preserve their original culture and even the language, that they are trying to revive today. Of course, they have taken over few aspects of political system and culture from the British. With this strong national self-confidence, it was only a matter of time before Ireland could break away from Britain. Although the 20th century was a bloody chapter in British-Irish history, the Ireland eventually succeeded in gaining autonomy, even without further damage of the Anglo-Irish relations. We can say that they have developed well above expectation. Although the Anglo-Irish relations were heavily affected by the violence that took place in Ireland during the war, they are now quite stabilized, even though new questions are

opening, which might again affect relations between Britain and Ireland. These new questions are purely political. One of these is the question of Northern Ireland, which is closely related to the other, which concerns the fact that Britain has left the European Union. Countries are now waiting for negotiations to clarify how their political cooperation will continue if Ireland remains in the European Union.

I introduced the actors of military conflict in Chapter 5.1. The Irish Republican Army, British Military-Police Force Black and Tans, the political party of Sinn Féin and Irish Independence - Eamon de Valera, are the most important of them. Of course, there are many other people (or groups of people) I could write about – like Arthur Griffith, or Michael Collins –, but I chose those who are important for understanding the political development during and after the war.

We can see differences in the expectations of the Irish concerning Irish independence. In this conclusion, I suppose most Protestants are unionists and most Catholic separatists. Protestants in the north of the Ireland were afraid of its independence because they would become a minority in the country, against whom any form of discrimination could be routed by the Catholic majority, and they should not have a hold in the country without connection with the British. The original Catholic population, on the contrary, had the feeling that the country belonged to them and wanted freedom finally without British supervision. The wave of resistance against British intervention rose in Ireland because of repressions after the Easter Rising.

In my bachelor thesis, I found out that Anglo-Irish relations had been so damaged before the war that they had changed only as expected. Supporters of the Republic of Ireland have rejected the functioning of the British in their "territory", whether in administration or in the armed forces (police or army). The British were boycotted by civilians, and their stay in Ireland was as difficult as possible. The situation was so high that British forces had to be withdrawn from the country and the negotiating process about future Ireland could start. Radical representatives of the Republicans demanded the immediate withdrawal of the entire island from Britain. Conservative Republicans reconciled with a status of dominion and autonomy in the 26 Irish counties after the war, with Northern Ireland (6 counties of Ulster) remaining part

of the United Kingdom. That was also the case and at that moment the Anglo-Irish relations changed again. In Ireland, shortly after the Independence War, the Civil War broke out. The republican party (Sinn Féin) split into two parts that were fighting a war. There were Radicals with Irish Republican Army and Conservatives with the support of Britain. The Conservatives won, and Ireland has already agreed on the status of dominion. Irish society was divided by this situation for a long time and the view of the Britain was different.

Použitá literatura

Monografie

CAMPBELL, Fergus, 2008. *Land and revolution: nationalist politics in the west of Ireland 1891-1921*. [New ed.]. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-019-9541-508.

FINNAN, Joseph P., 2004. *John Redmond and Irish unity, 1912-1918*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press. Irish studies (Syracuse, N.Y.). ISBN 08-156-3043-3.

GARDINER, Eamonn T., 2009. *Dublin Castle and the Anglo-Irish War : Counter Insurgency and Conflict*. Cambridge Scholars Publishing. ProQuest Ebook Central, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=1114343>

GARVIN, Tom, 2005. *1922: the birth of Irish democracy*. Dublin: Gill and Macmillan. ISBN 07-171-3969-7.

GROB-FITZGIBBON, Benjamin, 2007. *Turning points of the Irish Revolution the British government, intelligence, and the cost of indifference, 1912-1921* [online]. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-023-0604-322.

HART, Peter, 2003. *The I.R.A. at war, 1916-1923*. New York: Oxford University Press. ISBN 01-992-5258-0.

KISSANE, Bill, 2007. *The politics of the Irish civil war*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-019-9237-654.

LEESON, David, 2011. *The Black and Tans: British police and auxiliaries in the Irish War of Independence, 1920-1921*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-965882-4.

MCLEAN, Stuart, 2004. *The Event and its terrors: Ireland, famine, modernity*. Stanford, Calif.: Stanford University Press. ISBN 08-047-4440-8.

O'BRIEN, Brendan, 2003. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: Zvláštní vydání. ISBN 80-854-3676-0.

ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Praha: Slon. Politické systémy. ISBN 978-80-86429-61-8.

WALKER, Brian Mercer., *A Political History of the Two Irelands: From Partition to Peace*. ISBN 978-0-230-36147-8.

WILSON, Tim, 2010. *Frontiers of violence: conflict and identity in Ulster and upper Silesia 1918-1922*. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-958371-3.

Zdroje z periodik

BEW, Paul, 1999. Moderate Nationalism and the Irish Revolution, 1916-1923. *The Historical Journal* [online]. Cambridge University Press, 42(3), 729-749 [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3020919>

BOWDEN, Tom, 1973. The Irish Underground and the War of Independence 1919-21. *Journal of Contemporary History*[online]. Sage Publications, 8(2), 3-23 [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/259991>

GARVIN, Tom, 1986. The Anatomy of a Nationalist Revolution: Ireland, 1858-1928. *Comparative Studies in Society and History* [online]. Cambridge University Press, 28(3), 468-501 [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/178860>

KÖNIGOVÁ, Lucie, 2001. Teorie státní suverenity a praxe intervence. *Mezinárodní vztahy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 36(3), 41-58. ISSN 0323-1844.

O'ROURKE, Kevin, 1991. Burn Everything British but Their Coal: The Anglo-Irish Economic War of the 1930s. *The Journal of Economic History* [online]. Cambridge University Press, 51(2), 357-366 [cit. 2017-05-11]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2122580>

NEWSINGER, John, 1978. 'I Bring Not Peace but a Sword': The Religious Motif in the Irish War of Independence. *Journal of Contemporary History* [online]. Sage Publications, **13**(3), 609-628 [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/260211>

SHEPARD, Walter James, 1912. The Government of Ireland (Home Rule) Bill. *American Political Science Review* [online]. **6**(04), 564-573 [cit. 2017-05-06]. DOI: 10.2307/1944652. ISSN 0003-0554. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0003055400023303

Webové příspěvky

Eamon de Valera: (1882-1975), In: *BBC: History* [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/de_valera_eamon.shtml

Eamon De Valera: (1882-1975), In: *Clare County Library* [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://www.clarelibrary.ie/eolas/coclare/people/eamon.htm>

Michael Collins (1890-1922), In: *BBC: History* [online]. [cit. 2018-07-30]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/collins_michael.shtml

The Irish War of Independence, In: *The Irish War* [online]. Dublin: The Irish War [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://theirishwar.com/history/irish-war-of-independence/>

Institut politologických studií

Teze bakalářské práce

Volba tématu

Má práce se nazývá **Proměny britsko-irských vztahů v letech 1919-1921**. Práci jsem se rozhodla pojmut formou analýzy proměny britsko-irských vztahů těsně před, v průběhu a bezprostředně po válce za nezávislost a v jejím historickém kontextu, přičemž se zaměřím především na situaci v Irsku.

Analýza historie britsko-irských vztahů v mé práci bude začínat velmi stručným úvodem historie jejich konfliktů, abych nastínila, co vedlo ke konfliktním vztahům těchto dvou zemí. Větší důraz budu věnovat konci 19. století, tedy době bezprostředně před britsko-irskou válkou za nezávislost a tomu, co k ní vedlo. Hlavním předmětem mé práce jsou roky 1919-1921, tedy období války za nezávislost, těm budu věnovat největší část své práce a podrobně je analyzuji. Před samotným závěrem zmíním události, které se v Irsku děly po válce – konkrétně občanskou válku, která se udála v letech 1922-1923.

Toto téma jsem si zvolila proto, že se o Irsko zajímám již mnoho let. Ráda bych zkoumala jeho společnou historii s Velkou Británií, vzájemnou závislost a zároveň kořeny nevraživosti mezi těmito dvěma národy.

Cíle výzkumného projektu

Má hlavní výzkumná otázka zní: „Jak se měnily britsko-irské vztahy v průběhu války za nezávislost?“. Budu vycházet z mého předpokladu, že válka za nezávislost byla jakýmsi vyvrcholením konfliktních vztahů mezi Iry a Brity. Hluboko zakořeněná vzájemná nevraživost však v obou národech zůstává doposud – především v případě starších generací.

Samotný název mé práce – **Proměny britsko-irských vztahů v letech 1919-1921** – je v podstatě výzkumným cílem. Pomocí několika dalších výzkumných otázek se budu snažit tento cíl zodpovědět:

- 1) Kdo byli aktéři válečného konfliktu?
- 2) Jaká pozitiva Irové očekávají od osamostatnění se, popřípadě jaká negativa?
- 3) Jak britsko-irské vztahy poznamenala válka za nezávislost?

a. Jak se tyto vztahy v průběhu války měnily?

Teoretický rámec

Ve svém výzkumu budu pracovat s následujícími pojmy:

- Nejzásadnějším pojmem mé práce je irská válka za nezávislost. Tato válka byla způsobena velmi vyhrocenými britsko-irskými vztahy a silným irským nacionalismem a probíhala v letech 1919 a 1921.
- Důležitým pojmem jsou britsko-irské vztahy. Vzájemná vazba dvou národů, mající dlouhou a složitou historii, ovlivňující politickou, hospodářskou aj. situaci v obou zemích.
- Dalším z významných pojmů je suverenita (tedy „politická nezávislost“). Jde o stav, kdy je určitý stát, část obyvatelstva, nebo organizace samostatný ve vládě a získal mezinárodní uznání. Získání nezávislosti často předchází násilné události, méně často je produktem vyjednávání.

Současný stav poznání

Podklady, ze kterých jsem doposud čerpala, jsou především odborné články.

1. DALY, Mary E. *The Irish Free State/Éire/Republic of Ireland/Ireland: “A Country by Any Other Name”?*. *The Journal of British Studies*. 2007, vol. 46, issue 01, s. 72-90. DOI: 10.1086/508399. - Tento článek mi pomůže k úvodu a obecnějšímu rámci mé práce. Zabývá se názvem Irského státu. Dopodrobna analyzuje jeho používané názvy, jejich význam a zakotvení v právu.
2. CAMPBELL, FERGUS. *WHO RULED IRELAND? THE IRISH ADMINISTRATION, 1879– 1914*. *The Historical Journal*. 2007, vol. 50, issue 03. DOI: 10.1017/S0018246X07006280. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0018246X07006280 - V tomto článku se hovoří o tom, kdo v letech 1879-1914 vedl Irsko. Upravuje mínění Lawrence McBridea, že v tomto období byli protestantští a unionističtí vedoucí správci postupně nahrazeni irským katolickými a nacionalistickými úředníky. Článek naznačuje, že dosazování Irů do vedení Irska bylo podstatně pomalejší. Ukázalo se, že britská vláda považovala katolíky narozené v Irsku za potenciálně neloajální a zavedla propracovaný systém etnické diskriminace na vyšších postech ve státní správě. Tvrdí se, že

tato hranice motivovala mladé katolíky k účasti v irských bojích za nezávislost (1916-1923). Tento článek mi pomůže pochopit situaci před a během irské války za nezávislost.

3. *WHITE, R. W. a T. F. WHITE. Repression and the Liberal State: The Case of Northern Ireland, 1969-1972. Journal of Conflict Resolution. 1995-06-01, vol. 39, issue 2, s. 330-352. DOI: 10.1177/0022002795039002006. Dostupné z: <http://jcr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022002795039002006> - Článek hovoří o případě Severního Irsku v letech 1969-1972. Autoři článku předpokládají, že všechny státy jsou represivní a zaměřují se na represe v Severním Irsku. Rozlišují mezi represivní činností státních orgánů a jednotlivých státních zástupců. Zjišťují, že represe jsou silně ovlivněny ekonomickými podmínkami zde.*
4. *DOUGLAS, R. M. THE PRO-AXIS UNDERGROUND IN IRELAND, 1939–1942. The Historical Journal. 2006, vol. 49, issue 04, s. 1155-. DOI: 10.1017/S0018246X06005772. - Článek se zabývá sítí ultrapravicových hnutí v Irsku, které byly vytvořeny za účelem pomoci při asistování Ose během první poloviny druhé světové války. Tyto skupiny měly kontakty ve fašistických organizacích v zahraničí. Původně vyjadřovaly nesouhlas s vnímaným selháním irské liberální demokracie, která nedovedla řešit politické a ekonomické problémy země. Článek mi tentokrát nastíní, jak se vyvíjela politická situace v Irsku během druhé světové války a k čemu se Irové přikláněli.*

Metodologie

Jako metodu své práce jsem si zvolila případovou studii, jelikož se během výzkumu budu zabývat proměnou vztahů mezi Irskem a Velkou Británií v průběhu jedné události – především z pohledu Irsku. V úvodu své práce stručně vysvětlím, kde lze nalézt počátky problémů vzájemných vztahů těchto dvou států. Historie těchto dvou států je samozřejmě velmi obsáhlá, budu se tedy věnovat především stěžejním bodům, jež ovlivnily jejich vývoj a společnou zahraniční politiku, která vedla k důvodům, proč mezi nimi vznikaly konflikty.

Více se zaměřím na britsko-irské vztahy ve 20. století a tomu, co předcházelo válce. Stěžejním tématem mé práce je samozřejmě válka samotná. Závěrem zmíním i události, které se v Irsku děly bezprostředně po osamostatnění se.

Zdroj dat

Podklady ke své práci budu získávat z knihoven a online databází odborných článků (Jstor, EBSCO, ProQuest...). Data z různých zdrojů budu porovnávat a ověřovat. Jejich úskalím by mohlo být to, že se budou zaměřovat na zájmy jedné, či druhé strany (budou „pro-irské“ či „pro-britské“).

Předběžná osnova:

Tato osnova je předběžná, abych měla předem určenou přibližnou strukturu práce.

Názvy kapitol budu pravděpodobně měnit, ale jejich téma samozřejmě zůstane stejné, půjde jen o zvolení vhodnějšího názvu kapitoly k obsahu. Zároveň plánuji rozdělení do podkapitol pro větší přehlednost.

1. Úvod
2. Britsko-irské vztahy před válkou za nezávislost
 - a. Vývoj vztahů do 19. století
 - b. Britsko-irské vztahy na přelomu 19. a 20. století
3. Válka za nezávislost 1919-1921
4. Občanská válka 1922-1923
5. Samostatné Irsko – změny a politický vývoj po válce za nezávislost
6. Metodologie
7. Závěr
8. Zdroje
9. Přílohy

Předběžný seznam zdrojů:

Internetové zdroje

- CAMPBELL, FERGUS. Who Ruled Ireland? The Irish Administration, 1879–1914. *The Historical Journal*. 2007, vol. 50, issue 03. DOI: 10.1017/S0018246X07006280. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0018246X07006280
- DALY, Mary E. The Irish Free State/Éire/Republic of Ireland/Ireland: “A Country by Any Other Name”?. *The Journal of British Studies*. 2007, vol. 46, issue 01, s. 72-90. DOI: 10.1086/508399.
- DOUGLAS, R. M. The Pro-Axis Underground In Ireland, 1939–1942. *The Historical Journal*. 2006, vol. 49, issue 04, s. 1155-. DOI: 10.1017/S0018246X06005772.
- WHITE, R. W. a T. F. WHITE. Repression and the Liberal State: The Case of Northern Ireland, 1969-1972. *Journal of Conflict Resolution*. 1995-06-01, vol. 39, issue 2, s. 330-352. DOI: 10.1177/0022002795039002006. Dostupné z: <http://jcr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022002795039002006>

Literatura

- COLLINS, N. *Political issues in Ireland today*. Manchester: Manchester University Press, 1994, 223 s., ISBN 0-7190-3770-0.
- DRULÁK, Petr, 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-385-7.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008, 255 s. ISBN 978-80-245-1357-7.
- GARVIN, Tom, 2005. *1922: the birth of Irish democracy*. Dublin: Gill and Macmillan. ISBN 07-171-3969-7.
- HART, Peter, 2003. *The I.R.A. at war, 1916-1923*. New York: Oxford University Press. ISBN 01-992-5258-0.
- KISSANE, Bill, 2007. *The politics of the Irish civil war*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-019-9237-654.
- LEESON, David, 2011. *The Black and Tans: British police and auxiliaries in the Irish War of Independence, 1920-1921*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-965882-4.

- MCLEAN, Stuart, 2004. *The Event and its terrors: Ireland, famine, modernity*. Stanford, Calif.: Stanford University Press. ISBN 08-047-4440-8.
- O'BRIEN, Brendan, 2003. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: Zvláštní vydání. ISBN 80-854-3676-0.
- ŠLOSARČÍK, I. *Politický systém Irska*. Praha: Slon, 2007, 270 s., ISBN 978-80-86429-61-8.
- WILSON, Tim. *Frontiers of violence: conflict and identity in Ulster and upper Silesia 1918-1922*. New York: Oxford University Press, 2010, xviii, 259 p. ISBN 97801995837

Seznam příloh

Příloha č. 1: Irská hrabství (mapa)

Příloha č. 2: Irské provincie (mapa)

Přílohy

Příloha č. 1: Irská hrabství

Příloha č. 2: Irské provincie

